Brezvestno postopanje sedanje vlade.

V petek dne 31. oktobra so bili delavci v artiljerijski radionici nenadoma obveščeni, da odslej nimajo več posla, odnosno da ni za njihovo plačo razpoložljivega kredita. Niso bili sicer odpuščeni, brez dela in brez plače naj seveda čakajo, dokler se ne iztakne kje v vojnem ministrstvu kak kredit ali preostanek.

Že maja meseca je bilo v isti delavnici reduciranih nad sto delavcev; z ozirom na oženjene večinoma neporočenih. Ostalemu osobju pa so zagotovili, da so definitivni.

Udarec tik pred zimo se z redukcijo v maju niti ne da primerjati in odkriva vso gnilobo političnih strank, ki armadi ne dajo niti najnujnejšega. Artilerijska radionica v Ljubljani je po splošnem mnenju strokovnjakov najvzornejša in bi po proračunu in po naraščajočih potrebah morala zaposlovati najmanj 300 delavcev. Zadnje število je bilo minimalno in je z nabavo materijala in z zaposlenjem minimalnega števila delavcev stalo državo trimesečno samo 500.000 dinarjev.

Gre torej samo za to malenkostno svoto, da se delo v delavnici nadaljuje in se strokovno delavstvo pridrži in plača za tri mesece. Pripominjamo še, da je dela v delavnici čez glavo; **zadnje število delavcev bi komaj izvršilo že pričeta dela v treh mesecih.** Med tem časom bi ne bila vračunjena nova naročila. Če so bila v drugih vojaških delavnicah tudi take, je za armado katastrofalnega pomena; kajti po izjavah merodajnih faktorjev če sedanji vojaški transportni materijal skoro neuporaben in nujno potreben separator.

V kolikor je delavstvo dobilo do danes informacij na merodajnem mestu, ki z vso energijo skuša rešiti krizo arzenalskega delavstva, je za nekaj časa izključeno misliti na plačo ali odpravnino delavcev, še manj pa na kako državno brezposelno podporo. Delavstvo samo je deprimirano in hoče dela in za delo plačila. Pač žalostno, da mora nad 50 družinskih očetov, vsak ima povprečno 5 otrok, stati tik pred zimo na cesti in čakati milosti, obljub in zagotovil.

Včeraj so imeli delavci zaupen sestanek. Na tem so čisto stvarno proučili položaj. Posebna deputacija se je oglasila pri upravi »Artiljeriske radionice Dravske divizijske oblasti«, kjer se je prepričala, da upravo ne zadene nikaka krivda. Za tem se je napotila k »Delavski zbornici za Slovenijo«. Ta bo od svoje strani ukrenila vse potrebno. Deputacija je končno šla še k velikemu županu dr. Špornu. Vodil jo je predsednik delavske zbornice, bivši soc. poslanec Kopač. Veliki župan je deputacijo sprejel in položaj po referatih takoj razumel.

Sedaj gre za to-le: **I. Delo v artiljerijski radionici se absolutno ne sme in iz vojaško tehničnih ozirov ne more opustiti.** (Podrobnosti ne smemo zapisati, ker bi utegnili škodovati interesu obrambe naše domovine.) II. Delavstvo pa ni **odpuščeno,** temveč poslano na nekakšen **»dopust«,** dokler uprava ne dobi potrebnih kreditov. Vsled tega ne more dobiti niti tiste brezposelne podpore, katero bi po zakonu o zaščiti delavcev moralo prejemati od državne borze rada. Zato bodo skušale vse intervencije doseči svoje: prvič, kar je glavno, dobiti dovolj visoke kredite, da se zajamči stalno delo v tem vojaškem arzenalu, II. da dobe delavci za časa brezposelnosti vsaj tiste podpore, ki pripadajo **pravim brezposelnim.**

Tako postopa z delavstvom vlada **»dela, zakona in pravice«,** v kateri sede kar **štirje slovenski klerikalni ministri!**

Vkljub temu pa bodo tudi pri prihodnjih volitvah delavci šli zopet v ogenj za klerikalce! Kdaj bodo spregledali?

Prosveta.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani.

DRAMA.

Začetek ob osmih zvečer.

Torek, 4. novembra: Zaprto.
Sreda, 5. novembra: »Zora, dan, noč«. (Premijera.) Izven.
Četrtek, 6. novembra: Zaprto.
Petek, 7. novembra: »Firma P. B.«. Red E.
Sobota, 8. novembra: »Šestero oseb išče avtorja«. Red A.

OPERA.

Začetek ob pol osmih zvečer.

Torek, 4. novembra: »Pikova dama«. Gostuje tenorist g. Mario Šimenc. Red F.
Sreda, 5. novembra: Zaprto.
Četrtek, 6. novembra: »Pikova dama«. Gostuje tenorist g. Mario Šimenc. Red D.
Petek, 7. novembra: »Majska noč«. Red B.
Sobota, 8. novembra: »Rusalka«. Red C.

* * *

— **Vtiski Poljaka s Sienkiewiczevih slavnosti.** Izvestno bo zanimalo — piše Vladislav Mergel — češkoslovaško javnost poročilo o vtiskih kakršne so napravili Sienkiewiczeve slavnosti v Čehoslovakih na Poljaka, pripadnika naroda, iz katerega je izšel veliki mrtvec. Že daljšo dobo bivam v Pragi in videl sem marsikatero prireditev in manifestacijo za sporazum obeh narodov. Kakor študent sem bil očit in aktiven svedok velikih majskih slavnosti l. 1918. Bile so mogočne, ali nas Poljakov, niso niti oddaleka tako genile kakor Sienkiewiczu izkazana čast. Peljal sem se naproti poljski delegaciji do Sigmundherberga, pet ali šest postaj od granice. Poldrugo uro je šel vlak po avstrijskem ozemlju. Nihče ni ničesar opazil. Nobena postaja ni bila okrašena, nihče ni položil šopka cvetlic na pisateljevo rakev. Zadnja avstrijska postaja Cmund, a potem — Češke Velenice. Iz hladnega sveta je pripihal vlak v deželo bratskega naroda. Skozi okno vidi poljska delegacija tisočglave množice, dekleta v slikovitih nošah, Sokolstvo prapore, delegacije in mladino. Zlasti mladine je bilo mnogo na vseh postajah. Vsepovsod govori, topli, prisrčni, odkriti po bratovski ljubezni dehteči govori. Genljiv je bil govor drobnega deteta, ki je pošiljalo pozdrav veleniških otrok poljski deci, katerim je sreča toli mila, da bodo pozdravili v svobodni domovini svojega velikana, topli govor ministrskega svetnika drja Spiška, nagovor deklice v narodnem kroju itd. itd. Že tu na prvi postaji vidi častno poljsko spremstvo vso bratsko odkrito ljubav. Vse, kar nas je doslej delilo, je v tem hipu izginilo. Na najzapadnejšem slovanskem otoku, kjer se s treh strani neprestano zaganja razljučeno morje nemštva — kakor je lepo povedal v svojem proslovu poslanec Viktor Dyk — so se poljski delegatje srečali s prvimi solzami udeležnikov. Vesten opazovalec je videl, kako so si tudi oni skrivaj otirali oči. Prvi vtisk je bil pretresljiv. Nadaljnja vožnja ga je še stopnjevala. Povsod, tudi tam, kjer se vlak ni ustavil, je bilo zbrano na tisoče občinstva, v dežju, v nočni temi, ter ob ranih jutranjih urah. Koliko jih je prihitelo celo iz daljnih vasi, da so se poklonili zemskim ostankom pesnikovim. Potem pa vse tiste luči po hišah ob železnici, ki so jih prižgali Čehi pokojniku v čast! V istini, vseskoz sama triumfalna vožnja. A kaj šele Praga. Nepregledna množica češkoslovaškega naroda vseh slojev, od vladnih zastopnikov do zadnjega težaka več ko sto tisoč ljudi je počastilo umrlega z morjem cvetja in vencev. Neki član poljske delegacije je bil do solz globoko ginjen. Neprestano si je solze otiral ter dejal v pretrganih besedah: **Mari more Poljska kaj več napraviti? Ali more lepše, dostojneje, prisrčneje in odkritosrčneje pozdraviti Sienkiewiczeve ostanke kakor je napravil češkoslovaški narod!** Pač zanimive besede. Ves vtisk je bil, kakor sem rekel, pretresljiv. Sam nisem v Pragi še nič doživel, kar bi zapustilo tako globoko sled v poljskih srcih. To bodo moji najkrasnejši spomini iz slovanske Prage in vsekakor izmed najlepših v življenju!

— **Dr. Rudolf Andrejka: Kropa in Kamna gorica.** Krajepisno zgodovinski poiskus s šestimi lesorezi Vladislava Benescha; strani 36. Cena Din 15, se prodaja v vseh knjigarnah in pri Tourist offfice, Aleksandrova cesta. Založnik je pisec sam, tiskala je lično brošurico Delniška tiskarna v Ljubljani. — Pisec brošurice hoče vzbuditi s svojim delom zanimanje za naše lepe in zanimive kraje. Dočim so bili v 15. stoletju slovenski kmetje odvisni od tujih mogotcev, so bili Kroparji in Kamnogoričani svobodni in neodvisni od tuje gospode. Prvi naseljenci, ki so dali inicijativo za železno industrijo v Kropi in Kamni gorici, so bili skoraj gotovo Italijani, ki pa so se pomešali s slovenskimi okolinaši in poslovenili. Slovenci so bili delodajalci, kakor tudi vsi delavci. To sklepamo iz dejstva, da povdarja baron Žiga Zois sam, da ga je naučila slovenščine mati, ki je bila hči stare kamnogoriške fužinarske rodbine. Kakor so ostali delodajalci neodvisni od tuje gospode, tako ni vplival na delavce v okolici naseljeni nemški kmet in rokodelec. Bogati fužinarji so pošiljali svoje sinove študirat v Ljubljano in na visoke šole na Dunaj, od koder so se po večini zopet vrnili v domovino in bili ugledni uradniki in dosti pripomogli k gospodarski samostojnosti domačih krajev. Pisec se je dotaknil tudi kroparskih in kamnogoriških običajev in pa tudi slovenske umetnosti, ki se je razvijala v tem delu naše slovenske domovine. Slikar Matevž Langus ,dober prijatelj svojega gorenjskega soseda Franceta Prešerna, in pa pesnik Lovro Toman, nama pričata, kako umetniško je bilo čutenje Kamnogoričanov. Razmeroma malo razpravlja pisec o zanimivih narodnih pesmih, po katerih se zlasti odlikujeta Kropa in Kamno gorica, kakor tudi o narodni oblikujoči umetnosti. V to mu je bil obseg brošurice pač premajhen, ker bi razprava o tem lahko sama napolnila knjigo. Spretno se je dotaknil pravilje, na katerih sta Kropa in Kamna gorica izredno bogati. Le žal, obžalovati je le, da se je mnogo teh pripovedk že izgubilo. Blagostanje Kroparjev in Kamnogoričanov je trajalo do približno 1870. leta. Ko so jeli v industrijske svrhe izrabljati več vodne sile, so prenesli železno industrijo v Bohinj, končno pa na Jesenice, domača industrija v Kropi in Kamni gorici pa je jela padati. Delavec se je po večini izselil, šel je s trebuhom za kruhom, nekdaj tako imenitne fužinarske družine pa so tudi polagoma izumirale druga za drugo. Ostanek delavcev, ki je ljubil svoje rodne kraje in se ni hotel izseliti, se je poskušal rešiti in ustanovili so »Zrebljarsko zadrugo«, ki pa vsled tuje konkurence in posebno radi oddaljenosti od železnice le prav težko izhaja. Pisec nas prav spretno vodi po navedenih krajih in nam slika lepo preteklost Kropo in Kamne gorice. Dobro bi bilo, da bi njegovo vešče pero opisalo še druge zanimive kraje naše domovine.

— **Razstava jugoslovenskih slikarjev Dobroviča in Popoviča v Pragi.** V petek je bila otvorjena v dvorani »Manesa« razstava slik naših dveh jugoslovenskih umetnikov Petra Dobroviča in Branka Popoviča. Pri otvoritvi so bili zastopniki vlade, umetniških in literarnih krogov, posaništva SHS in jugoslovenske kolonije. Oba umetnika se predstavljata kot borca novih moči v jugoslovenskem slikarstvu, osvobojenih od starega akademizma. V razstavi je 62 slik. »Československa Republika« priobčuje v podlistku razgovor s Popovičem o jugoslovenski umetnosti. List prinaša tudi sliko Branka Popoviča, ki je profesor na beograjski univerzi.

— **Izložba slikarja Hansena v Beogradu.** Pod pokroviteljstvom »Jadranske Straže« je bila otvorjena 1. tm. v Beogradu izložba slik g. Alekseja Hansena. Otvorjena ostane do 16. tm.

— **Meštrovićeva izložba v Ameriki.** Te dni otvori naš veliki mojster g. Ivan Meštrović svojo izložbo v Newyorku. Prirejena bo v velikem »Broklyn muzeju«. Meštrović ima, kakor v Evropi tako tudi v Amerkii dober sloves in občinstvo je pozorno na njegovo izložbo, številni prijatelji pa mu pomorejo, da se razstava iz Newyorka prenese še v druga velika mesta, tako da spozna stanje naše umetnosti vsa Amerika. O njegovi izložbi pišejo obširno vsi ugledni in vplivni ameriški listi.

— **»Jugoslavenska Njiva« br. 9. od 1.** novembra donosi na prvome mjestu članak F. Ilešića o značenju H. Sienkiewicza. Dr. P. Skok javlja se esejem o nedavno umrlom francuskom književniku A. Franceu. Dr. B. Adžija izvješćuje o medjunarodnom kongresu za socijalno politiku u Pragu. Dr. Vl. Dvornikoviċ prikazuje literaturu o Budhi. Beletrističkim prinosima javljaju se Stanko Tomašić (nastavak romana) te Fran Alfirević i Ilija Mamuzić (pjesme). U pregledu imade članaka od N. Fedorova, A. Barca, Bože Lovrića, dra. M. Preloga, dra. P. Skoka, dra. V. Ilešića, M. Radeke itd. o različitim književnim, naučnim i političkim problemima.

Pozor! 6734 **Elitni Kino Matica**
vodeči kino v Ljubljani, Vam prinaša vedno le najnovejše svetovne atrakcije.

Julijska Krajina.

— **Slovenski otroški vrtci na Tržaškem so prenapolnjeni.** »Šolsko društvo«, ki jih vzdržuje, potrebuje darežljivih rok dobrotnikov, da pomagajo in sicer je potrebno takojšnje prispevanje. Pred božičem se rado pobira v dobrodelne namene, naj bi se torej posebno v tem času številni dobrotniki spominjali potrebnih vrtcev.

— **Zlata kolajna za Gorico.** V zadnji seji goriškega občinskega sveta je mestni župan Giorgio Bombig britko potožil, da goriško mesto še sedaj nima zaslužne zlate kolajne, dasi je bila obljubljena že pred sedmimi leti pod takratnim vojaškim komisarjem Sestilijem. On je predlagal, da mora dobiti goriško mesto za svoje trpljenje primerno odlikovanje, toda tega odlikovanja doslej še vedno ni, Gorica pa baje silno hrepeni po obljubljeni zlati kolajni. Sprejeta je bila resolucija, ki spominja vlado in vojaško oblast na dano obljubo, glede katere pričakuje, da se sedaj nemudoma izpolni. Kaj bo počela Gorica z zlato kolajno? Ali mislijo mestni očetje, da morda s tem pomorejo mestu in mu pričarajo nazaj dobro življenje. Gorica ima naslov »sveta« in sedaj ji manjka samo še zlata kolajna. Potem bo menda ... pravi, pravcati invalid.

Sokolstvo.

— **Sokolsko gledališče v Radovljici** vprizori kot proslavo Meškove petdesetletnice v nedeljo, dne 9. t. m. ob polštirih popoldne narodno igro »Na smrt obsojeni?« Dejanje igre se vrši v predvojni dobi na slovenskem Koroškem in nam kaže boj našega ljudstva za svoj narodni obstanek. Da bodo scene izvedene tem naravneje, sodeluje pri tj predstavi okrog 60 ljudi. Igra, ki se vprizori samo enkrat, se vrši radi tega popoldne, da je dana prilika tudi zunanjim gostom, da jo posetijo. 284/n

Turistika in sport.

PRAVILNIK SPD ZA ZIMSKI OBISK KOČ.

SPD. dovoljuje, da uporabljajo turisti in zimski sportniki njega planinske postojanke izven poletne sezone. V ta namen da društvo napraviti od vseh svojih planinskih zavetišč, ki prihajajo za turistiko in šport v poštev, po več ključev in sicer za vse koče v Triglavskem pogorju po 3 ključe, za ostale koče pa po dva ključa. Po en ključ od vsake koče bo spravljen v društveni pisarni SPD, po en ključ pa pri zaupniku, oziroma oskrbniku koče. Pri kočah, ki so dostopne iz raznih izhodišč, kakor n. pr. Triglavske koče, bo spravljen po en ključ Triglavskih koč v Bohinju, po en ključ pa v Mojstrani.

Zimski turisti in športniki smejo posečati koče po zimi le pod vodstvom odbornika Osrednjega odbora, ali avtoriziranega vodnika ali v to posebej pooblaščenega zaupnika.

Vsak zimski izlet se mora najmanje 3 dni pred odhodom prijaviti v društveni pisarni. Hranitelj ključev, tj. pisarna Osrednjega odbora, kakor tudi zaupniki na deželi, morajo voditi točno evidenco posetnikov koč po zimi. V ta namen morajo vpisati v posebno knjigo vse izletnike imenoma, navesti dan odhoda in smer izleta.

Hranitelji ključev smejo izročiti ključe od koč vodjem izleta samo proti pismenemu dovoljenju društvenega predsednika ter proti plačilu za zimski poset posebej določenih pristojbin.

Vodja izleta mora tudi podpisati poseben reverz, v katerem jamči osebno za vso eventualno škodo, povzročeno od njegove družbe. Zavezati se mora dalje, da bo skrbel v koči za popolen red in snago ter da bo štedil s kurivom. Vodja izleta mora tudi društvu sporočiti v kakšnem stanju se je koča nahajala, naznaniti mora eventuelne poškodbe vsled vloma, naznaniti zalogo drv itd.

Pristojbina za zimski poset koče znaša za člana SPD 20 Din za nečlana pa 40 Din za dan, za dijake po 10 Din. To pristojbino mora za celo dobo izleta za vsakega posetnika pobrati hranitelj ključa od vodje izleta pred izročitvijo ključa. Takoj po končanem izletu mora vodja ključe vrniti, ker se sicer zaračunajo pristojbine za vsakega člana za normalno bivanje v kočah. Za plačilo pristojbin je društvu osebno odgovoren vodja izleta.

Pristojbina se mora plačati za vse dneve izleta, odšteje se samo dan izročitve in dan vrnitve ključa. V vsakem slučaju pa se mora plačati pristojbina najman za en dan.

Osrednji odbor SPD.

STANJE PRVENSTVENE TABELE V SLOVENIJI.

Ilirija	6	6	0	0	32:3	12
Jadran	5	3	1	1	10:7	7
Rapid	5	3	0	2	8:12	6
Primorje	6	2	2	2	11:19	6
Hermes	6	2	1	3	10:13	5
Maribor	6	1	1	4	9:14	3
Celje	6	0	1	5	8:19	1

Imata se še zaključiti prvenstveni tekmi Jadran-Rapid (v Ljubljani) in Hermes-Celje, ki je bila anulirana.

STANJE PRVENSTVA NA DUNAJU.

(I. profesijonalna liga.)

Simmering	7	4	1	2	15	11
Wacker	6	3	3	0	9	4
Rapid	5	3	1	2	16	13
Amateure	4	3	0	1	6	4
Hakoah	6	2	2	2	9	9
Vienna	5	2	1	2	7	6
Admira	5	2	1	2	9	8
Sportklub	6	2	1	3	8	9
WAC	5	1	1	3	8	9
Slovan	5	1	1	3	8	13
Rudolfshügel	5	1	0	4	6	15

NEKATERE NOGOMETNE TEKME.

Pariz : London 3:1 (0:1).
Belgija : London 2:2.
Južna Afrika : Severna Holandska 1:2.
Južna Afrika : Južna Holandska 2:1.

Iz Koroške.

— **Iz vetrinjske okolice** nam piše bivši državni uslužbenec: Ker so bili vsi manjši poštni uradi pasivni, jih je poštna uprava ali ukinila ali pa izročila njih poslovanje občinskim uradom. Pri poštah pa, katere so ostale še nadalje v državnih rokah, je število uslužbencev znatno reducirano. Navadno je pri poštnem uradu samo ena uradniška moč in pa sluga, ki prenaša pošto s kolodvora in na kolodvor ter dostavlja pisemske pošiljke samo v poštnem kraju. Iz vseh okoliških vasi in selišč pa morajo ljudje po pošto hoditi sami. Da je poštna uprava s tem precej zmanjšala izdatke, je umevno samo ob sebi, a poštni promet pri vsem tem prav nič ne trpi, ker je preskrbljeno za dobre poštne zveze, kar je v poštnem prometu pač glavna reč. A ne samo pri osebju, ampak tudi pri pisarniških potrebščinah poštna uprava jako štedi, kar dokazujejo n. pr. tudi kuverti za uradno korespondenco, ki so tako napravljeni, da se lahko šestkrat rabijo. Naslovna stran kuverte je namreč razdeljena na šest polj, v katerem je prostor za pečat (štampiljo pošte) ter za besedo naslova pošte. Seveda taki kuverti so samo za uradno dopisovanje in v tem oziru popolnoma ustrezajo svoji porabnosti. — Da se je tudi pri železnici močno reduciralo osebje, ste gotovo že čitali v časnikih. Kjer je le bilo mogoče, se je omejila nočna služba ter raztegnilo dnevno delo. Kar je sedaj železniškega personala, je sicer bolj vpreženo, a tudi bolje plačano. Da so bili državni nameščenci z odslovitvijo občutno prizadeti, je jasno. Mnogi med njimi so odšli za zaslužkom in kruhom na Francosko ter v dalino Argentinijo in druge južnoameriške države. — Letno smo imeli dobro, predvsem dosti je bilo sena, strn se je tudi še precej obnesla, sadja je pa naravnost ogromno množino. — Zanimivo je dejstvo, da je vse, kar se uvaža iz Italije, drago, a nasprotno iz Jugoslavije poceni. — Priznano lepi so naši krali, ali še vse lepši bi nam bili, ko bi živeli mi pod svobodnim solncem ali ko bi bili vsaj deloma deležni pravic, ki nam gredo po mirovni pogodbi. Žal, da smo koroški Slovenci še danes brezpravna raja. Eccedolov!

B. Grimshaw-G. Clavigny: 66

Gospodična kapetan.

Ubogi kralj, ki je bil čedalje bolj neodločen, je pošiljal vsak dan pomirjevalna darila obema zaročenkama, toda še vedno ni vedel, katero naj poroči. Njegovi svetovalci ga niso več videli. Umikal se je vsem ljudem.

Zapuščal je svojo palačo zgodaj zjutraj in se zvečer v diru vračal. Vsak dan je vozil po isti poti, ko se je pripeljal iz gozda mimo koče, v kateri je prebivala Vajiti. Nikdar ni vrgel pogleda na to zapuščeno bivališče in vendar so se že več dni zaporedoma, ko se je začul ropot voza na cesti, svetile za listjem, ki je zakrivalo okno, črne oči, motreče kralja.

Bila je Vajiti.

Nekega večera, ko se je kralj naglo peljal mimo, je Vajiti prižgala luč, sedla kraj svojega kovčka in ga odprla.

Raztreseno je zmetala njegovo vsebino ven in kmalu je ležalo na tleh vse polno pisem, čipk, svetlih draguljev, nožev, naboji, nojevega perja in drugih drobnarij.

Kovčeg je bil še do polovice poln, ko je zadela z roko na predmet, ki ga je iskala: na veliko kopreno iz svile, vezeno z zlatom, krasen izdelek kitajske industrije, ki se je svetil kot jutranja zarja.

Ko jo je dolgo časa obračala in ogledovala pri slabi luči borne svetiljke, jo je spet lepo zložila. Nato je pa vzela iz svojega kovčka dolgo škatlo iz laka in si stresla vsebino na kolena. Iz nje je padel kup fotografij.

Vajiti je malomarno brskala po njih, našla ono, ki jo je iskala in jo dolgo gledala. Na nji je bil podpis: Poročnik Thunder in njegov naslov v Sydneyu. Spodaj pa melanholične besede: »Ali se nikoli več ne vidiva?«

Ali naj mu odgovori? Čez nekaj dni pride poštni parnik, ki vozi v Sydney. Ali vzame njeno pismo s seboj?

Dve poti sta vodili v tej uri v njeno bodočnost: katero naj izbere?

V svojem pustolovskem življenju je nekoč radi nekega ogledala malone izgubila življenje in v tej slovesni minuti je spet ogledalo odločilo njeno usodo. Dočim je premišljevala in se obotavljala, je namreč krasna slika naenkrat vzbudila njeno zanimanje. Zrcalo, prilepljeno na notranji strani pokrova njenega kovčka, ji je kazalo lice s krasnimi potezami, njeno ponosno glavo, kraljevsko kronano z vencem iz cvetja. To je bilo njeno lastno lice, tako lepo, tako mirno, tako polno življenja in izrazitosti.

Vajitine oči so se zaiskrile v sreči, nasmehljala se je svoji sliki, pustila pasti fotografijo, vzela kitajsko kopreno, ki je ležala zložena poleg nje in jo ovila okoli svojih las kot krono.

V malem ognjišču je bila še žerjavica. Vajiti je počenila in vrgla nanjo prgišče suhega listja; ko se je plamen visoko dvignil, je vrgla vanj Thunderjevo fotografijo. Polagoma je začela goreti, najprej v oglih, in kmalu ni ostalo drugega kot list lahnega, sivega pepela, ki se je zibal v plamenu. Nenadoma pa je Vajiti vrgla vse fotografije v ogenj in nato počasi legla na rogoznice, ki so ji služile kot postelja.

Ko so naslednji dan kraljevi konji vozili mimo Vajitine koče, so se visoko vspeli in odskočili. Kralj jih je komaj pomiril in ko jih je obvladal, je pogledal, kaj jih je pravzaprav preplašilo. Kar je videl, je bilo tako nepričakovano, da se je sam silno začudil.

Ob robu ceste je klečala izredno lepa ženska, v krasni roki, ki jo je krasila enostavna zlata verižica, mu je nudila kavo v izrezljani lupini kokosovega oreha.

Ko jo je kralj opazil, je sklonila glavo, prijela kupo z obema rokama in jo dvignila visoko nad glavo, po svetem običaju, ki je v navadi na otoku. Tako ponujanega darila človek nikoli ne sme odkloniti.

Kralj je brez pomisleka stopil z voza, privezal konje k drevesu, da sprejme kupo iz rok te skrivnostne tujke, ki je tako dobro poznala običaje njegovega dvora.

V dušku je izpil kavo, kot mora to storiti kralj, potem pa je po običaju vrgel kupo daleč od sebe.

Sedaj si je šele upal pogledati lepo tujko.

— Kdo ste? je vprašal nekoliko v zadregi.

Vajiti se je zravnala, kot je bila visoka in poglobila svoj pogled v njegove oči.

— Jaz sem Vajiti, je dejala, princesa otoka Atiu in hčerka velikega angleškega kapetana Saksona.

Kralj se je naravnost naslajal na krasoti te izredne ženske.

Princesa otoka Atiu! Takoj je razumel, kako visokega rodu je.

Atiu je bil zmanjšano kraljestvo in podrejeno britanski kroni, toda vladarji so bili iz prastare rodbine in zelo slavni. Napoleon - Timotej - Paea III. je premagal svojo boječnost in podal Vajiti kot vrstnici svojo roko.

Ona mu je pa ni nudila kar po domače, temveč je pokleknila na eno koleno in po evropski šegi spoštljivo poljubila kraljevo roko. Kralj je razumel vso ljubkost in pravilnost te časti. Njegov obraz je kar žarel od veselja.

Noben podložnik se ni tako strogo držal dvorne etikete. Ali ga ni pred nekaj dnevi Mahina udarila po bradi, ker se ji je hotel malo bolj približati, da občuduje obliko njenih ust? Ali ni hotela Litija neki dan stopiti s konja, ko jo je srečal na cesti in hotel govoriti z njo?